

PROKURORŲ ETIKOS KOMISIJA

IŠVADA DĖL PROKURORO A. A. VEIKSMŲ

2017 m. kovo 1 d. Nr. 1.6-4
Vilnius

Prokurorų etikos komisija (toliau – Komisija) 2017-02-10 posėdyje, dalyvaujant Komisijos nariams Alvydui Benošiui, Martynui Jovaišai (Komisijos pirmininkui), Renaldai Kučinskaitei, Antanui Stepučinskui, Gintautui Valickui, Irmui Zaikienei, sekretoriaujant Gintarei Bliujienei, išnagrinėjusi Kauno apygardos prokuratūros vyriausiojo prokuroro D. V. kreipimąsi dėl prokuroro A. A. veiksmų,

n u s t a t ė:

2017-01-23 priimtas nagrinėti Kauno apygardos prokuratūros vyriausiojo prokuroro D. V. kreipimasis dėl prokuroro galimai padaryto pažeidimo (Nr. 3S-2617). Kreipimesi nurodyta, kad prokuroras A. A. 2016-11-30 rašte Nr. 3S-65690, prašydamas spręsti, ar tyrėja K. S. turi pakankamai kompetencijų tęsti ikiteisminį tyrimą, nurodė, kad „galimos kaltininkės M. M. kompetencijos (intelektu) lygis konkuruoja su tyrėjos“. Taip pat 2016-12-16 rašte Nr. 3S-68973, prašydamas spręsti, ar tyrėja K. S. turi pakankamai kompetencijų tęsti ikiteisminį tyrimą, nurodė, kad „galimų kaltininkių M. M. ir O. B. gebėjimai (intelektu lygis) konkuruoja su tyrėjos“. Prokuroras A. A., dokumentuose (tarnybiniuose raštuose) išsakydamas teiginius, jog kaltininkės / kaltininkių gebėjimai / kompetencijos (intelektu lygis) konkuruoja su tyrėjos, galimai pažeidė Prokurorų etikos kodekso 5.2 ir 5.9 papunkčių reikalavimus.

Kartu su kreipimusi pateiktos prokuroro A. A. rengtų 2016-11-30 rašto Nr. 3S-65690 ir 2016-12-16 rašto Nr. 3S-68973 kopijos. Iš jų turinio matyti, kad šiuose raštuose analizuojami ikiteisminio tyrimo medžiagos duomenys, duodami nurodymai dėl tyrimo veiksmų atlikimo, taip pat yra vyriausiojo prokuroro D. V. kreipimesi nurodyti teiginiai.

Prokuroras A. A. Komisijai pateikė paaiškinimą, kuriame nurodė, kad apgailestauja dėl raštuose, rengtuose ikiteisminio tyrimo medžiagoje, netaktiškai parinktos formuluotės. Siekdamas, kad ikiteisminis tyrimas būtų rezultatyvus ir atliktas per kuo trumpiausią terminą, jis susipažino su ikiteisminio tyrimo medžiaga ir davė rašytinius nurodymus keturis kartus (2016-10-28, 2016-11-30, 2016-12-16, 2017-01-16). Dėl darbo intensyvumo, siekdamas iki atostogų patikrinti, kaip sekasi tirti surinktus duomenis, 2016-11-30 rašte pavartojo formuluotę, dėl kurios gailisi. Taip pat jis nurodė ikiteisminio tyrimo medžiagą pateikti iki 2016-12-12, tačiau ikiteisminio tyrimo medžiaga patikrinimui buvo pateikta paskutinę iki

atostogų darbo dieną. Per skubėjimą 2016-12-16 rašte paliko 2016-11-30 rašte buvusią frazę, nes ji rengė šio rašto pagrindu. Po atostogų, t. y. 2017-01-16, ikiteisminio tyrimo medžiagą vėl nuodugniai patikrino ir iš rašto pašalino formuluotę, kuri sudaro paaiškinimo dalį. Taip pat nurodė, kad pastaruoju metu tenka patirti nemažą spaudimą: siekiant užtikrinti, kad ikiteisminis tyrimas būtų atliktas per kuo trumpiausią terminą, vadovybė reikalauja imtis įstatymų numatytų priemonių, visuomenė ir nukentėję asmenys reikalauja ikiteisminio tyrimo rezultatų. Neretai tenka išklausti nukentėjusių asmenų klausimų (pretenzijų) telefonu. Dažnai pasitaiko atvejų, kad iš policijos komisariato pareikalavus patikrinimui ikiteisminio tyrimo medžiagą, jų tenka laukti vos ne mėnesį. Paminėti atvejai galėtų būti pagrindas prašyti vertinti ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiksmus, tačiau suvokiama, kad nėra priemonių, kurios pakeistų situaciją, nes išteklių yra riboti. Prašydami tirti vieni kitų darbų intensyvumą ir pobūdį ar pareigų netinkamą vykdymą, tik dar labiau apkrautume vieni kitus darbais, o tai neprisidėtų prie bendro supratimo ir bendradarbiavimo.

Generalinės prokuratūros Personalo ir teisės skyriaus parengtoje pažymoje apie prokuroro A. A. tarnybą prokuratūroje nurodyta, kad tarnybą prokuroru jis pradėjo 2004-08-03 Jonavos rajono apylinkės prokuratūroje. Prokuroras skatintas tris kartus: 2012 m. jam suteiktas justicijos patarėjo kvalifikacinis rangas, 2013 m. – vyresniojo justicijos patarėjo kvalifikacinis rangas, 2014 m. – vyriausiojo justicijos patarėjo kvalifikacinis rangas. Prokurorų atestacijos komisijos 2016-12-23 siūlymu prokuroro A. A. tarnyba įvertinta gerai ir paliktas turimas vyriausiojo justicijos patarėjo kvalifikacinis rangas.

Kauno apygardos prokuratūros Kauno apylinkės prokuratūros vyriausioji prokurorė N. U. prokurorą A. A. charakterizavo kaip turintį pakankamai teisinių, ekonominių, socialinių bei techninių žinių, kurias jis panaudoja tiesioginėms pareigoms atlikti. Savo darbe prokuroras remiasi teisės teorija ir teismų praktika, priimdamas sprendimus ikiteisminiuose tyrimuose yra kruopštus, tačiau galima pastebėti, kad trūksta savikritiškumo. Prokurorui A. A. būdingas nepagrįstai aukštas savo dalykinių savybių vertinimas, kas kartais trukdo konstruktyviai bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo pareigūnais. Su kitais proceso dalyviais prokuroras palaiko išimtinai profesinius, dalykinius santykius. Priskirtas pareigas atlieka tinkamai, tarnybinėje veikloje yra reiklus.

2017-02-10 vykusiame Komisijos posėdyje prokuroras A. A. nedalyvavo.

Lietuvos Respublikos prokurorų etikos kodeksas (toliau – ir Kodeksas) nustato prokurorų elgesio bei profesinės etikos (veiklos) principus ir normas, kurių prokurorai turi laikytis tarnybos ir ne tarnybos metu. Jame numatyta, kad asmuo, paskirtas į prokuroro pareigas, savarankiškai ir sąmoningai pasiryžta tarnauti žmonėms ir teisingumui, pripažįsta šio kodekso normas ir privalomus etikos principus. Kodekso 5.2 papunktyje įtvirtintas padorumo principas įpareigoja prokurorą elgtis sąžiningai ir padoriai, savo pavyzdžiu formuoti nepriekaištingą prokuroro reputaciją (5.2.1 papunktis), tarpusavio bendravimą grįsti mandagumu ir tolerancija (5.2.2 papunktis). Pagarbos įstatymui principas numato, kad prokuroras, surašydamas proceso ir kitus dokumentus, turi laikytis etikos principų ir kitų teisės aktų reikalavimų (5.8.1 papunktis). Kodekso 5.9 papunktyje įtvirtintas atsakomybės principas numato, kad prokuroras privalo vengti tarnybos ir ne tarnybos metu žodžiais arba savo elgesiu paniekinti ar žeminti prokuroro, kaip valstybės pareigūno, vardą ir prokuratūros, kaip valstybės institucijos, vardą (5.9.1 papunktis). Kodekso 11 punkte nurodyta, jog įžeidžiamų žodžių vartojimas vertinamas kaip Kodekso principų ir normų pažeidimas. Pasirinkdamas raiškos priemones proceso ir kitiems dokumentams surašyti, taip pat

argumentus ir jų pateikimo būdus prokuroras turi atsižvelgti į tai, kad visais atvejais jis privalo užtikrinti prokurorų etikos principų laikymąsi, turi veikti dalykiškai ir profesionaliai, elgtis korektiškai ir mandagiai, nemenkindamas kitų asmenų ir savo profesijos.

Komisijai pateikti duomenys patvirtina, kad prokuroras A. A., vadovaudamas ikiteisminiam tyrimui surašydamas 2016-11-30 pavedimą atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus, nurodė, kad „galimos kaltininkės M. M. kompetencijos (intelektu) lygis konkuruoja su tyrėjos“, o 2016-12-16 parengtame rašte pavartojo formuluotę: „galimų kaltininkių M. M. ir O. B. gebėjimai (intelektu lygis) konkuruoja su tyrėjos“. Komisija kritiškai vertino prokuroro A. A. paaiškinimus dėl 2016-12-16 rašto formuluotės. Prokuroras nurodė, kad ikiteisminio tyrimo medžiaga patikrinimui buvo pateikta paskutinę iki atostogų darbo dieną ir per skubėjimą liko 2016-11-30 rašte buvusi frazė, nes naują raštą rengė 2016-11-30 rašto pagrindu. Tačiau komisija atkreipė dėmesį į tai, kad lyginant 2016-11-30 ir 2016-12-16 raštuose esančias formuluotes matyti, kad jos nėra analogiškos, nes antrajame rašte esanti formuluotė buvo papildyta. Tokie prokuroro A. A. veiksmai vertinami kaip nemandagūs, nesuderinami su prokuroro reputacija ir prokuroro, kaip aukštesniojo pareigūno, vykdančio ikiteisminio tyrimo priežiūros funkciją, statusu. Tai negali būti pateisinama siekiu, kad ikiteisminis tyrimas būtų atliktas per kuo trumpiausią terminą, ikiteisminio tyrimo rezultatyvumu ar darbo intensyvumu, nes kyla iš tikros ar tariamos asmeninės neigiamos prokuroro bendravimo su ikiteisminio tyrimo pareigūnu patirties ir subjektyvaus jo vertinimo, ir prieštarauja atsakomybės principui. Tokiu elgesiu pažeidęs šį principą, prokuroras A. A. parodė nepagarbą įstatymui, t. y. surašydamas dokumentus nesilaikė Kodekso 5.8.1 papunkčio principų ir taip pažeidė pagarbos įstatymui principą (5.8 papunktis).

Komisija pažymi, kad visais atvejais prokuroras turi laikytis profesinės etikos reikalavimų, o nustatęs galimus pažeidimus reaguoti teisės aktuose nustatyta tvarka. Būdamas ikiteisminio tyrimo vadovu ir duodamas ikiteisminio tyrimo pareigūnui privalomus nurodymus atlikti ikiteisminio tyrimo veiksmus nurodęs, kad kaltininkės / kaltininkių gebėjimai / kompetencijos (intelektu lygis) konkuruoja su tyrėjos, prokuroras nesilaikė Kodekse įtvirtintų padorumo, pagarbos įstatymui ir atsakomybės principų (5.2, 5.8, 5.9 papunkčiai), t. y. pasielgė nemandagiai, neišvengė priešiško ikiteisminio tyrimo pareigūnui pademonstravimo ir taip diskreditavo prokuroro, kaip valstybės pareigūno, vardą bei pažemino prokuratūros autoritetą.

Prokuroro A. A. neetiški veiksmai vertintini kaip tyčiniai, nes vartodamas nurodytas formuluotes jis aiškiai suvokė jų užgaulų turinį – ikiteisminio tyrimo pareigūnės kompetenciją prilygindamas galimų kaltininkių M. M. ir O. B., kuri, prokuroro teigimu, nemoka nei skaityti, nei rašyti, prokuroras pažemino ikiteisminio tyrimo pareigūnę. Toks prokuroro elgesys buvo kryptingas, nes formuluotė buvo vartojama du kartus.

Apibendrinus tyrimo surinktus duomenis, Komisijos vertinimu, prokuroras A. A. tyčiniaus veiksmais, pasireiškusiais tuo, kad ikiteisminiame tyrime surašė ir išsiuntė ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovui 2016-11-30 raštą, kuriame buvo nurodyta, kad „galimos kaltininkės M. M. kompetencijos (intelektu) lygis konkuruoja su tyrėjos“, taip pat 2016-12-16 raštą, kuriame buvo nurodyta, kad „galimų kaltininkių M. M. ir O. B. gebėjimai (intelektu lygis) konkuruoja su tyrėjos“, pažeidė Kodekso 5.2 papunktyje įtvirtintą padorumo principą, numatantį prokuroro pareigą elgtis sąžiningai ir padoriai, savo pavyzdžiu formuoti nepriekaištingą prokuroro reputaciją (5.2.1 papunktis), tarpusavio bendravimą grįsti

mandagumu ir tolerancija (5.2.2 papunktis), Kodekso 5.8.1 papunktyje numatytą pagarbos įstatymui principą, įpareigojantį surašant proceso ir kitus dokumentus laikytis etikos principų, Kodekso 5.9.1 papunktyje įtvirtintą atsakomybės principą, įpareigojantį prokurorą vengti tarnybos ar ne tarnybos metu žodžiais arba savo elgesiu paniekinti ar žeminti prokuroro, kaip valstybės pareigūno, vardą ir prokuratūros, kaip valstybės institucijos, vardą, Kodekso 11 punktą, kuriame numatyta, jog įžeidžiamų žodžių vartojimas vertinamas kaip Kodekso principų ir normų pažeidimas.

Spręsdama dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo Komisija atsižvelgė į prokuroro A. A. elgesio faktines aplinkybes, kilusias pasekmes ir jo asmenybę charakterizuojančius duomenis. Įvertinusi etikos pažeidimo pobūdį, pažeidimo esmę sudarančių raštuose pavartotų teiginių turinį ir jų emocinį poveikį, taip pat atsižvelgdama į tai, kad prokuroras A. A. charakterizuojamas iš esmės teigiamai, išreiškė apgailestavimą dėl netaktiškų formuluočių, Komisija mano, kad tarnybinė nuobauda prokurorui neskirtina, tačiau prokurorui rekomenduotina įsigilinti į Prokurorų etikos kodekso normų turinį, ateityje siekti mandagaus ir santūraus elgesio procese.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 41 straipsnio 3 dalimi, Prokurorų etikos komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. I-16 (Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2014 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. I-85 redakcija), 43.3 papunkčiu, Komisija

k o n s t a t u o j a:

kad prokuroras A. A. pažeidė Prokurorų etikos kodekso 5.2, 5.8, 5.9 papunkčių ir 11 punkto reikalavimus, tačiau tarnybinės nuobaudos siūlo neskirti.

Komisijos pirmininkas

Martynas Jovaiša